

Småbørnsliv i det digitaliserede samfund

1. Formål

Gennem seks delundersøgelser udforsker dette projekt, hvordan digitale medier indgår i og præger små børns liv og udvikling i og uden for pædagogiske institutioner.

2. Relevans

De sidste 15 år er samfundet blevet gennemdigitaliseret med omfattende konsekvenser for kommunikations- og omgangsformer og dermed for muligheder, vidensformer, samfundsorganisering (Brubaker 2020, 2023). Både nationalt og internationalt er der intense diskussioner om fordele og ulemper, og ikke mindst hvad digitaliseringen betyder for børn kognitivt, socialt, intellektuelt, demokratisk (UNICEF 2017). Der er en pågående debat om negative påvirkninger, grænser og pædagogik, men kun få studier af, hvad den digitale erfaringshorisont har af mere generel betydning for barndom, socialiseringsprocesser, pædagogikkens sigte og samfundets form (jf. Danby et al 2018; Twenge 2017). Det er afsættet for dette projekt, der gennem 6 sammenhængende delundersøgelser retter sig mod at: a) kortlægge omfanget af digitale medier i små børns hverdagsliv i dagtilbud og hjem, b) belyse hvilke opfattelser og værdier, der knytter sig til forældre og pædagogers rammesætning af opvækst og socialisering, c) udforske konsekvenserne for børn med forskellig baggrund.

3. Vidensbidrag

Projektets forskningsspørgsmål er:

Sp.1 Hvad betyder digitale medier (pædagogiske og underholdende) for små børns lege, referencer og sociale præferencer?

Sp.2 Hvad betyder digitale medier (kommunikative, pædagogiske, underholdende) for forældres opdragelse af børn, tilrettelæggelse af hverdagen og samarbejde med dagtilbud?

Sp.3 Hvad betyder digitale medier (kommunikative, dokumenterende, pædagogiske) for pædagogers faglige prioriteringer, praktiske tiltag og samarbejde med forældre?

Ved at svare på disse spørgsmål vil projektet bidrage til den eksisterende forskning om små børns liv i det digitaliserede samfund: *Teoretisk* ved at udforske digitalitetens grundlæggende betydning for barndom, pædagogik og socialiseringsprocesser. *Empirisk* ved at kombinere indsigter fra de tre vigtigste sociale sfærer i små børns liv: spillet med andre børn, dagtilbuddets pædagogiske rammesætning samt hverdagslivet hjemme. *Metodologisk* ved at lave et design med både kvantitative og kvalitative metoder, der kan afdække omfanget af digitale medier i børns hverdag samt på tværs af kontekster identificere de implikationer, de har for pædagogisk arbejde, for forældreskab og for forskellige børns erfaringshorisonter.

Viden fra forskningen vil blive diskuteret med praksis og indgå i pædagoguddannelsen for at kvalificere den pædagogiske refleksion over digitale mediers betydning for børns opvækst.

4. Forskningsinspirationer

Forskningsfeltet kan groft inddeles i 3 grupper, der belyser, hvad digitale medier betyder for: 1) børns læring, dannelse og sociale samspil (se sektion A i litteraturlisten), 2) familieliv og forældreskab (se sektion B), og 3) det pædagogiske arbejde i førskoleinstitutioner (se sektion C). Hver af disse rummer væsentlige indsigter, som projektet vil trække på, men generelt har de et afgrænset fokus enten på specifikke medier, bestemt læringsudbytte eller didaktik og vejledning. Vi mangler forskning, der overordnet adresserer, hvad samfundets grundlæggende digitale transformation betyder for barndom, pædagogik og socialisering. Til det formål behøver vi studier, der undersøger hverdagslivets brug og dilemmaer både i og på tværs af forskellige kontekster og belyser: Hvor meget digitale medier samlet set fylder i børns liv; om der er sammenhæng mellem tidsforbrug og deltagelsesmåder i børnefællesskaber og pædagogiske aktiviteter; hvad medierne betyder for samarbejdet mellem pædagoger og forældre og karakteren af det pædagogiske arbejde; om forskellige digitale forudsætninger hjemme har betydning for børnenes lege og sociale præferencer i dagtilbuddet endog påvirker pædagogers opfattelser af forskellige børns udvikling.

Ud fra denne ambition tager projektet afsæt i Roger Brubakers (2023) teori om de sociale og individuelle implikationer af samfundets digitale transformation og kombinerer den med barndoms-, familielivs- og dagtilbudsforskning:

Barndomsforskningen har vist, hvordan børn aktivt selekterer og bearbejder de indtryk, de får (se sektion D). Denne indsigt rummer en nuancering af den rådende bekymring for, at børn passivt socialiseres af mediernes værdiuniverser. Dertil kommer forskningens påvisning af, at 'barn' ikke er en entydig kategori, men en variabel som hænger sammen med bl.a. køn, etnicitet, klasse, lokalitet. Det må derfor undersøges, hvordan digitale medier indgår i forskellige børns liv, påvirker, men måske også omfortolkes af dem på kreative måder.

Familieforskningen har dokumenteret en stigende statslig og professionel opmærksomhed på og ansvarliggørelse af forældre, som har forandret prioriteringer i familielivet (sektion E). Det er imidlertid helt ubelyst, hvad digitalisering betyder for forældreværdier og samarbejde med professionelle (f.eks. konsekvenser af nye videns- og kommunikationskanaler), og om det har forårsaget større eller mindre overensstemmelse mellem forskellige forældres syn på familieliv, børn og opdragelse.

Aktuel dansk dagtilbudsforskning dokumenterer, at dagtilbud er en central arena for børns opvækst og socialisering. Myndighederne vægter, at alle børn indskrives, og der er stort fokus på deres udbytte og dokumentation af pædagogiske aktiviteter. Alligevel viser forskning også, at dagtilbuddet ikke giver alle børn lige muligheder (se sektion F). Det vides imidlertid ikke, hvad den digitale transformation betyder i den sammenhæng: Giver digitale medier

redskaber, der overkommer ulighed, eller øger de uligheden i forskellige børns udbytte af dagtilbuddet?

5. Organisation og design

For at indkredse implikationerne ved de mangfoldige måder, som digitale medier griber ind i små børns liv i dag, har vi udviklet et forskningsdesign med 6 tæt forbundne delundersøgelser (P1-6). Projektet varetages af 3 forskere fra Aarhus Universitet, 2 forskere fra Københavns Professionshøjskole og 2 unavngivne ph.d.'er i tæt samarbejde med 4 dagtilbud i Frederiksberg og Hjørring kommune. Sammenhængen i projektet sikres gennem synkron dataindsamling og månedlige møder. For at tilgodese bredden i spørgsmål vil vi desuden trække på vores gruppe af repræsentanter fra relevante organisationer (bilag V1), samt vores board af prominente skandinaviske forskere inden for pædagogik, barndom og digitale medier såvel som forskningsetik (bilag V2).

Professor Eva Gulløv er projektleder og forsker. Hun vil trække på sin omfattende erfaring som vejleder og forskningsleder såvel som næsten 30 års forskning om børn, familier og dagtilbud. De fire seniorforskere, Kira Saabye-Christensen, Karen Ida Dannesboe, Karen Prins og Andreas Lieberoth, er hver ansvarlig for en undersøgelse indenfor deres faglige specialisering og varetager desuden vejledning af ph.d.'erne. Alle er erfarne forskere, som er vant til at følge GDPR regler, håndtere personfølsomme data og etiske dilemmaer ved børneforskning under hele forskningsprocessen såvel som i formidling.

3 af delundersøgelserne laver dybdegående studier af hverdagslivet i og omkring to forskellige børnehaver (K, L) i Frederiksberg kommune med fokus på hver sin gruppe: børn, personale og forældre. De øvrige projekter breder undersøgelsen ud gennem kortlægninger og kontrasteringer, geografisk og socioøkonomisk:

P1: Digitaliseringens betydning for børns samspil (Saabye Christensen)

P1 undersøger om og hvordan digitale medier (spil, Tik-Tok, YouTube videoer, film mv.) direkte eller gennem referencer har indflydelse på børns samspil i dagtilbuddet. Det udforskes, om og hvad de betyder for indholdet af børns lege, for in- og eksklusionsprocesser samt for hierarkier og sociale præferencer mellem børn. Etnografiske observationer gennem 3 mdr. i børnehave K registrerer børnenes aktiviteter og samspilsformer, mens interview med 20 børn fra to stuer afdækker deres kendskab til diverse digitale platforme – en viden som understøttes af data fra P2 og P3.

P2: Digitale medier og pædagogisk arbejde (Prins)

P2 retter fokus mod pædagogernes brug af og opfattelser af forskellige digitale medier i deres arbejde med børnene og i kommunikationen med forældre og forvaltning. Gennem 3 mdr. etnografiske observationer og interview med pædagoger og ledere i institution L afdækkes det, hvordan digitale medier bruges internt i institutionen i relation til pædagogiske

aktiviteter såvel som i det eksterne samarbejde ift. dokumentation af og kommunikation om børnene, hverdagen og aktiviteterne. Projektet vil sammen med P3 afdække forældresamarbejdets karakter og sammen med P1 vise, hvad digitale medier betyder for pædagogik og børns socialisering.

P3: Forældreskab i en digital hverdag (Dannesboe)

P3 fokuserer på forældres brug af og perspektiver på digitale medier i familielivet og i samarbejdet med dagtilbuddet. Gennem etnografiske observationer af hverdagen i 10 familier med små børn fra børnehave K og L samt interview med 20 forældre undersøges det, hvordan digitale medier indgår i og præger familiens samværsformer, forældres kommunikation med dagtilbuddet samt deres overvejelser om børneopdragelse og håndtering af mængden og typen af digitale aktivitets-, underholdnings- og læringstilbud. Som kvalitativ pendant til P4 vil projektet give indsigt i forældres værdier, dilemmaer og valg.

P4: Små børns digitale tidsforbrug (Lieberoth og ph.d.-stipendiat)

P4 bygger videre på en allerede gennemført kortlægning af digitalt medieforbrug i dagtilbud (Lieberoth et al 2022) og retter opmærksomheden mod børns daglige digitale tidsforbrug *uden for* institutionen. Sammen med Epinion udvikles et landsdækkende survey til forældre over omfang og brug af digitale medier stratificeret ift. socio-økonomiske baggrundsforhold. Surveyet danner baggrund for de øvrige kortlægninger: Et survey til forældrene i de 4 primære institutioner (K,L,M,N) og en experience sampling, hvor forældre gennem 2 mdr. registrerer konteksten for deres små børns digitale tidsforbrug med mulighed for at opsamle data direkte fra tablets via m-Path analyseplatform. Projektet varetages som et samarbejde med Lieberoth som hovedvejleder på ph.d. projektet.

P5: Pædagogik, digitale medier og lokalsamfund (Gulløv)

Pga. det kommunale selvstyre er det et kendetegn ved Skandinavien, at der er forskelle på dagtilbud (Urban et al. 2023). For at sikre, at institution K og L ikke fremstår prototypisk, er dette delprojekt placeret i Hjørring kommune, hvor 2 institutioner indgår (M,N). Ligesom i P3 og P2 er fokus på forældres og professionelles erfaringer, opfattelser og tilgange til digitalitet og pædagogik, men her med en særlig interesse for, hvad lokale forhold betyder (internet dækning, arbejdsmarked, fritidstilbud, sociale netværk) for prioriteringer og værdier. Gennem feltarbejde i Hirtshals indsamles data i form af interviews med pædagogiske ledere, dagtilbudsschefer, 10 stuepædagoger og 10 forældre og holdes op imod data fra Frederiksberg institutionerne.

P6: Sociale forskelle i digitalt forbrug (ph.d. stipendiat)

Ph.d. projektet undersøger, om der er sammenhæng mellem forældres uddannelsesbaggrund og socioøkonomiske situation og den måde digital underholdning, læring og kommunikation indgår i børns liv hjemme og i dagtilbud. Projektet er baseret på

interview med ca. 30 forældre til børn i 2 socioøkonomisk forskellige institutioner (vælges med stipendiat) samt 1 måneds observationer af børnenes hverdag de to steder, for at afdække om brugen af digitale medier er betinget af social baggrund, og om de forstærker eller tværtimod modvirker uligheder i opvækstbetingelser. Projektet trækker på det nationale survey (P4), men er også tæt forbundet med P1, P3 og P5. Dannesboe vil være hovedvejleder.

6. Samarbejde med praksisfelt og kapacitetsopbygning

Designet rummer en række former for praksissamarbejde:

- 1) 6 institutioner indgår direkte i undersøgelserne, og forskerne vil løbende være i dialog med personale og ledere.
- 2) Vi vil afholde 2 refleksionsværksteder i institution K og L og en fælles udviklingsdag. Det første værksted tager afsæt i pædagogernes viden og erfaringer for at kvalificere undersøgelsesfoci. Det andet arbejder med forskernes data mhp. at udvikle pædagogiske tiltag, der afprøves i praksis. Udviklingsdagen samler personale fra de to institutioner samt pædagogiske ledere og konsulenter til dialog om de afprøvede tiltag samt forskernes analyser. Formålet er at kvalificere den pædagogiske praksis fremadrettet og forskningsprojektets bredere formidling af viden og praktiske forslag til forældre og dagtilbud.
- 3) Vi har nedsat en referencegruppe bestående af repræsentanter fra en række centrale organisationer knyttet til pædagogisk arbejde (se bilag V1), som skal hjælpe med viden om specifikke problemstillinger samt udbredelse og implementering af forskningsresultater.
- 4) Der udvikles undervisningsmaterialer såvel som en kunstnerisk ledet proces på pædagoguddannelsen, f.eks. på KP på valgfagsmodulet "Medier og digital kultur" og på dagtilbudsspecialiseringen på 4. semester.
- 5) Projektets resultater vil indgå i kandidatuddannelser på DPU, hvor en stor del af de studerende får arbejde som pædagogiske konsulenter eller ledere.
- 6) De to ph.d.-stipendiater opnår en specialisering i små børn og digitale medier, som vil kvalificere både forsknings- og praksisfeltet.
- 7) Et afsluttende internationalt forskningsseminar vil sikre videreudvikling af forskningen.

7. Formidling

- a. Udviklingsdag med fremlæggelse for pædagoger, ledere og konsulenter
- b. Kunstnerisk formidling: En kurateret vandrestilling, der vises på KP og andre pædagogisk relevante steder mhp. at kommunikere forskningsresultaterne på en mere sanselig måde.
- c. Afsluttende konference for praksisfeltet.
- d. Undervisningsmaterialer til pædagogstuderende.
- e. Ca. 7 videnskabelige og 7 bredere formidlende artikler.
- f. 2 ph.d. afhandlinger.

- g. Videnskabelig bog om barndom, socialisering og pædagogik i det digitaliserede samfund.

8. Tidsplan

	F24	E24	F25	E25	F26	E26	F27	E27	F28
Rekruttere ph.d. stip.	X								
Forberede feltarb.		X							
Udarbejde survey		X	X						
Værksted 1 og 2 samt udviklingsdag			X		X		X		
Dataindsamling i alle delprojekter			X	X	X	X			
Møde med referencegruppe			X			X		X	
Møde med int. board		X			X		X		
Analyser					X	X	X	X	X
Undervisning KP						X		X	
Kunstnerisk produkt								X	X
Ph.d. forsvar								X	
Afsl. konference									X
Skrivning af artikler og bog						X	X	X	X
Internationalt forskerseminar									X

Antal anslag: 14.400

Litteratur

Sektion A: Læring, dannelse og socialt samspil ift. børns brug af digitale medier:

Alvestad M., Jernes, M., Knaben, Å. & Berner, K. (2017). Barns fortællinger om lek i barnehagen i en tid preget av moderne medier. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, vol. 101(1), p. 31–44.

Fleer, M. (2017). Digital Role-Play: The Changing Conditions of Children's Play in Preschool Settings. *Mind, Culture, and Activity*, vol. 24(1), p. 3–17.

Gran, L. (2018). Digital dannelse: en overordnet interkulturell kompetanse. En systematisk litteraturgjennomgang av dannelse i kunnskapssamfunnet. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, vol. 102, p. 214–246.

Jernes, M. (2013). Stille kamp om makten – En studie av barns interaksjon i digital kontekst i barnehagen. *Nordic Studies in Education*, vol. 32, p. 281–296.

Johansen, S.L. (2014). *Børns liv og leg med medier*. Frederikshavn: Dafolo.

Johansen, S.L. (2022). *10 tanker om digital dannelse*. Frederikshavn: Dafolo.

Livingstone, S. & Pothong, K. (2022). Imaginative play in digital environments: designing social and creative opportunities for identity formation. *Information, Communication & Society*, vol. 25(4), p. 485–501.

Lori M. & Heydon, R. (2020). Enabled to play, enabled to explore: children's civic engagement, literacies, and teacher professional learning. *Discourse: Studies in the cultural politics of education*, vol. 41(5), p. 782–798.

Nilsen, M.B. (2020). *Digitala aktiviteter: Samspel mellan barn, lärare och digitala teknologier i förskolan*. Göteborg: Liber.

Petersen-Brown, S.M., Henze, E.E.C., Klingbeil, D.A., Reynolds, J.L., Weber, R.C. & Coddling, R.S. (2019). The use of touch devices for enhancing academic achievement: a meta-analysis. *Psychology in the Schools*, vol. 56(7), p. 1187–1206.

Reynolds-Blankenship, T. (2013). *An Action Research Study Investigating Children's Use of an iPad during Free Play in a Kindergarten Classroom: An Exploration of Teaching Pedagogy and Children's Learning, Social Interactions, and Digital Literacy*. Ph.D. thesis, College of Professional Education. Texas Woman's University.

Thestrup, K.A., Andersen, M.P., Jessen, C., Knudsen, J. & Sandvik, K. (2015). *Dannelse i en digital og global verden. Digitale redskaber skal understøtte barnets lærings- og dannelsesproces*. Aarhus Universitet.

Von Wyl, A., Schneebeil, L., Hubacher, R. & Braune-Krickau, K. (2022). Kindergartenkinder am Smartphone und Tablet: Zusammenhänge mit der sozial-emotionalen Entwicklung und Verhaltensproblemen – eine Scoping Review. *Prax. Kinderpsychol. Kinderpsychiat*, 71, p. 327–344.

Aarsand, P. (2019). Categorization Activities in Norwegian Preschools: Digital Tools in Identifying, Articulating, and Assessing. *Frontiers in Psychology*, vol. 10, p.1–13.

Aarsand, P. & Sørensen, I.K. (2021). "And then it's my turn": Negotiating participation in tablet activities in early childhood education and care. *Journal of Early Childhood Literacy*, vol. 0, p. 1–23.

Sektion B: Betydningen af digitale medier for familieliv og forældreskab

Bakó, R. K. & Tökés, G.E. (2018). Parental mediation and Romanian young children's digital practices. *Revista română de sociologie, serie nouă, anul XXIX, nr. 1–2*, p. 23–36.

Davidson, S. & Turin, O. (2021). Preschool teachers' experience of parents' WhatsApp groups: technological ambivalence and professional de-skilling. *Gender & Education*, vol. 33(8), 983–998.

Dias, P., Brito, R., Ribbens, W., Daniela, L., Rubene, Z., Dreier, M, Gemo, M., Gioia, R.Di. & Chaudron, S. (2016). The role of parents in the engagement of young children with digital technologies: Exploring tensions between rights of access and protection, from 'Gatekeepers' to 'Scaffolders'. *Global Studies of Childhood*, vol. 6(4,) p. 414–427.

Erdreich, L. (2020). Mediating intimacy: parent-teacher digital communication and perceptions of 'proper intimacy' among early childhood educators. *International Studies in Sociology of Education*, DOI: 10.1080/09620214.2020.1807387

Findley, E., LeBrenz, C.C., Childress, S., Vásquez-Schut, G. & Bowman, K. (2022). 'I'm not perfect': Navigating screen time among parents of young children during COVID-19. *Child Care Health*, vol. 48(6), p. 1–9.

Johansen, S.L. & Larsen, M.C. (2015). *Digitale medier i småbørnshøjde. Om 0-8 årige børns brug af digitale medier i hjemmet*. Rapport. Medierådet for Børn og Unge.

Kuldass, S., Sargioti, A., Norman, J.O.H. & Staksrud, E. (2023). A Transactional Framework of Parenting for Children's Internet Use: A Narrative Review of Parental Self-Efficacy, Mediation, and Awareness of Online Risks. *International Journal of Communication*, vol. 17, p. 1717–1736.

Laursen, L.F. & Petersen, J. (2016). *Digitale medier i forældrehøjde*. Frederikshavn: Dafolo.

Livingstone, S. & Blum-Ross, A. (2020). *Parenting for a Digital Future: How hopes and fears about technology shape children's lives*. Oxford University Press.

Livingstone, S & Pothong, K. (2022). Beyond screen time: Rethinking children's play in a digital world, *Journal of Health Visiting*, vol.10(1), <https://doi.org/10.12968/johv.2022.10.1.32>

Staksrud, E. & Olafsson, K. (2020). Is It Me, or Is It You? Exploring Contemporary Parental Worries in Norway. In L. Tsaliki & D. Chronaki (Eds.), *Discourses of Anxiety over Childhood and Youth across Cultures*, p. 323–325 London: Palgrave MacMillan.

Willett, R. & Wheeler, N. (2021). Maintaining family stability in the age of digital technologies: An analysis of d/Discourse informing domestic screen media practices in three US families. *Children & Society*, vol. 35(5), p. 722–735.

Willis, L.D (2018). Using an online social media space to engage parents in student learning in the early-years: Enablers and impediments. *Digital Education Review*, vol. 33, p. 87–108.

Sektion C: Betydningen af digitale medier i og for det pædagogiske arbejde i førskoleinstitutioner

Baroody, A.E., Ferretti, C. & Larsen, R. (2018). Promoting low-income preschoolers' school readiness through a text messaging intervention. *Journal of Children and Poverty*, vol. 24., p. 123–143.

Byrding, K. (2014). *Digital dannelse i dagtilbud – en praksisguide*. København: Gyldendal.

Eckeskog, L. (2019). *Kommunikation i förskolan, Förskollärares och barnskötares kommunikation med föräldrar i ett digitaliserat medielandskap*. PhD afhandling. Umeå Universitet.

Edwards, S. (2013). Digital play in the early years: a contextual response to the problem of integrating technologies and play-based pedagogies in the early childhood curriculum. *European Early Childhood Education Research Journal*, vol. 21(2), p. 199–212.

Forsling, K. (2020). Design för lärande med digitala verktyg i förskolan. *Kapet – Karlstad Universitets Pedagogiska Tidsskrift*, vol 16(1), p. 27–45.

Henwall, P. (2016). We have to be professional' – Swedish preschool teachers' conceptualisation of digital media. *Nordic Journal of Digital Literacy*, vol. 11(1), p. 5–23.

Jack, C. & Higgins, S. (2019). Embedding educational technologies in early years education. *Research in Learning Technology*, vol. 27., p. 1–19.

Hoel, T. (2021). Litterært engasjement og innlevelse i bildebokapper. En empirisk studie av applesing i barnehagen. *Barnelitterært forskningstidsskrift*, vol. 12(1), p. 1–12.

Jensen, M.V., Eiersted, M. & Andersen, R.M.B. (2015). *Digitale børnefællesskaber. Leg og læring med digitale medier i vuggestue og børnehave*. Frederikshavn: Dafolo.

Koch, A. B. (2021). Digital kommunikation som vej til deltagelse: Bestyrkelse af børn og unge i udsatte positioner. *Social Kritik: Tidsskrift for social analyse & debat*, vol. 163, p. 70-81.

Laursen, L.F. & Petersen, J. (2014). *Barnets digitale læringsrum. Godt i gang med digitale medier i dagtilbuddets pædagogiske praksis*. Frederikshavn: Dafolo.

Mertala, P. (2019). Teachers' beliefs about technology integration in early childhood education: A meta-ethnographical synthesis of qualitative research. *Computers in Human Behavior*, vol. 101, p. 334–349.

Nyboe, L. (2009). *Digital dannelse. Børns og unges mediebrug og -læring inden for og uden for institutionerne*. Frederiksberg: Frydenlund.

Størup, J., Winther-Lindqvist, D. & Lieberoth, A. (2020). *Hvem sidder dér bag skærmen... og hvem hjælper? National kortlægning af brugen af digitale medier i børnehaver og vuggestuer*. DPU, Aarhus Universitet.

Undheim, M. (2022). Children and teachers engaging together with digital technology in early childhood education and care institutions: a literature review. *European Early Childhood Education Research Journal*, vol. 31(3), p. 472–489.

Thestrup, K. (2013). *Det eksperimenterende fællesskab – medieleg i en pædagogisk kontekst*. Århus: Systime.

Sektion D: Socialvidenskabelig barndomsforskning

Alanen, L. & Mayall, B. (2001). *Conceptualizing child-adult relations*. London & New York: Routledge/Falmer.

Allerton, C. 2020. Childhood. In F. Stein, S. Lazar, M. Candea, H. Diemberger, J. Robbins, A. Sanchez & R. Stasch (Eds.), *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology*. <http://doi.org/10.29164/20child>

Gilliam, L. & Gulløv, E. (2022). Children as potential – a window to cultural ideals, anxieties and conflicts. *Children's Geographies*, 20(3), p. 311–323.

Hirschfeld, L.A. (2002). Why don't anthropologists like children? *American Anthropologist*, vol. 104(2), p. 611–627.

James, A., Jenks, C. & Prout, A. (1998). *Theorizing Childhood*. Cambridge: Polity Press.

James, A. & Prout, A. (1990). *Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood*. London: Falmer Press.

Lancy, D. (2015). *The Anthropology of Childhood: Cherubs, Chattel, Changelings*. Cambridge (Mass.): Cambridge University Press.

Sparrman, A., Samuelsson, T., Lindgren, A.L. & Cardell, D. (2016). The ontological practices of child culture. *Childhood*, vol. 23(2), p. 255–271.

Spyros, S. (2011). The Limits of Children's Voices. *Childhood*, vol. 18(2), p. 151–65.

Spyrou, S., Rosen, R. & Cook, D.T. (2018). *Reimagining Childhood Studies*. London: Bloomsbury Publishing.

Toren, C. (1993). Making history: the significance of childhood cognition for a comparative anthropology of mind. *Man*, vol. 28(3), p. 461–478.

Sektion E: Forældre og familielivsforskning

Akselvoll, M.Ø. (2022). *Det grænseløse forældreskab*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Aarseth, H. (2018). Familie og intimitet i endring – sosiologiske perspektiver. *Fokus på familien*, vol. 2, p. 84–102.

Bach, D., Dannesboe, K.I., Ellegaard, T., Kjær, B. & Kryger, N. (2020). *Parate børn. Forestillinger og praksis i mødet mellem familie og daginstitution*. Frederiksberg: Frydenlund Academic.

Dannesboe, K. I., Bach, D., Kjær, B. & Palludan, C. (2018). Parents of the Welfare State: Pedagogues as Parenting Guides. *Social Policy and Society*, vol. 17(3), p. 467–480.

Dermott, E. & Seymour, J. (2011). *Displaying Families: A New Concept for the Sociology of Family Life*. Palgrave Macmillan UK.

Faircloth, C., Hoffman, D.M. & Layne, L.L. (2013). *Parenting in Global Perspective: Negotiating Ideologies of Kinship, Self and Politics*. London: Routledge.

Furedi, F. (2001). *Paranoid Parenting: Abandon Your Anxieties and be a Good Parent*. London: Allen Lane.

Kusserow, A. (2004). *American Individualism. Child Rearing and Social Class in Three Neighborhoods*. New York: Palgrave MacMillan.

Lareau, A. (2003). *Unequal Childhoods. Class, Race and Family Life*. London: University of California Press.

Lee, E., Bristow, J., Faircloth, C. & Macvarish, J. (2014). *Parenting Culture Studies*. New York: Springer.

Nelson, M.K. (2010). *Parenting Out of Control. Anxious Parents in Uncertain Times*. New York, New York University Press

Sparman, A., Westerling, A., Lind, J. & Dannesboe, K.I. (2016). *Doing Good Parenthood. Ideals and Practices of Parental Involvement*. London: Palgrave Macmillan.

Stefansen, K. & Skogen, K. (2010). Selective identification, quiet distancing: understanding the working-class response to the Nordic daycare model. *The Sociological Review*, vol. 4, p. 587–603.

Sektion F: Aktuel dansk dagtilbudsforskning

Christensen, K.S. (2020). *Vanskelige forbindelser. En institutionel etnografi om børns bevægelser fra børnehave til skole*. Ph.d. afhandling, Danmarks Institut for Pædagogik og Læring, Århus Universitet.

Christoffersen, M., Sørensen, A.H. & Laugesen, L. (2014). *Daginstitutionernes betydning for børns udvikling. En forskningsoversigt*. SFI.

Danmarks Evalueringsinstitut (2022). *Evaluering af den styrkede pædagogiske læreplan. Slutrapport udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut*. København.

Danmarks Evalueringsinstitut (2020). *Evaluering af den styrkede pædagogiske læreplan. Lige deltagelsesmuligheder for alle børn i børnefællesskaber*. København.

Gulløv, E. (2014). Social Preferences. A Discussion of social Divisions and Early Childcare. In: N. Suzuki (ed.): *The Anthropology of Care and Education for Life. Senri Ethnological Studies* vol. 87, 23–38.

Gulløv, E. (2017). Civilising the Youngest: An Ambiguous Endeavour. In: L. Gilliam & E. Gulløv: *Children of the Welfare State. Civilising Practices in Schools, Childcare and Families*. London: Pluto Press.

Kampmann, N.E. & Togsverd, L. (2022). Dokumentation og datadrømme: Om forvaltningers forventninger til læreplansarbejdet. In A. H. Stanek, L. Togsverd, & T. Ellegaard (Eds.), *Styrket*

børnehavepædagogisk tradition eller mere læring? Kritiske analyser af den nye læreplan. Syddansk Universitetsforlag.

Kragh-Müller, G. & Ringsmose, C. (2015). *Pædagogisk kvalitet i store og små daginstitutioner – en rapport om børns trivsel, læring og udvikling i store og små daginstitutioner.* Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet.

Jensen, B. (2013): *Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud – Modelprogram Forandring og effekt.* VIDA-forskningsrapport 4. Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.

Petersen, K.E. (2019). *Dagtilbuddets betydning for børn i udsatte positioner.* Århus: Aarhus Universitets Forlag.

Prins, K. (2019). *På jagt efter det demokratiske. En pragmatisk kulturanalyse af muligheder og begrænsninger for børns demokratiske erfaringer i daginstitutionen.* Ph.d. afhandling, Institut for mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet.

Togsverd, L. (2015). *Da kvaliteten kom til småbørnsinstitutionerne: Beretninger om hvordan det går til når kvalitet på det småbørnspædagogiske område skal vides og styres.* Ph.d. afhandling ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning. Roskilde Universitet.

Øvrige referencer:

Brubaker, R. (2020). Digital Hyperconnectivity and the Self. *Theory and Society*, vol. 49(5-6), p. 771–801.

Brubaker, R. (2023). *Hyperconnectivity and Its Discontents.* Cambridge, UK: Polity Press.

Danby, S.J., Flear, M., Davidson, C. & Hatzigianni, M. (Eds.) (2018). *Digital Childhoods.* Singapore: Springer Singapore.

Lieberoth, A., Størup, J. & Winther-Lindqvist, D. (2022). Digital leg i danske børnehaver: – en national kortlægning af barrierer, holdninger og populære redskaber. *BUKS - Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur*, vol. 38(66), p. 183–203.

Twenge, J.M. (2017): *IGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy – and Completely Unprepared for Adulthood – and What That Means for the Rest of Us.* New York: Simon & Schuster.

UNICEF (2017). *Children in a Digital World.* UNICEF's State of the World's Children. ISBN 978-92-806-4930-7.

Urban, M., Reikerås, E., Eidsvåg, G.M., Guevara, J., Saebø, J. & Semmoloni, C. (2023 forthcoming sept. 2023). Nordic approaches to evaluation and assessment in early childhood education and care. *Global Studies of Childhood*, vol. 13(3).